

Minder rozen

en andere gedichten

ورد أقل

Mahmoed Darwisj

VERTALING

GERMAIN DROOGENBROODT

(in samenwerking met Mieke Claus en Benaissa Bouhmala)

سَأَقْطَعُ هَذَا الطَّرِيقَ

سَأَقْطَعُ هَذَا الطَّرِيقَ الطَّوِيلَ، وهذا الطريق الطويل، إلى آخره،
إلى آخرِ القلبِ أَقْطَعُ هذا الطريقَ الطويلَ الطويلَ الطويلَ...
فما عدتُ أخسرُ غيرَ الغُبارِ وما ماتَ مِنِّي، وصفُ النخيلِ
يدلُّ على ما يَغيبُ. سأعبرُ صفَّ النخيلِ. أَيْحْتَاجُ جُرْحٌ إلى شاعِرِهِ
ليرسُمَ رُمانةَ للغِيابِ؟ سأبني لَكُمْ فَوْقَ سَقْفِ الصَّهِيلِ
ثَلَاثِينَ نافِذَةً لِلْكِنَايَةِ، فلتُخْرِجُوا مِنْ رَحِيلِ لَكِي تَدْخُلُوا فِي رَحِيلِ.
تَضِيقُ بِنَا الأَرْضُ أَوْ لَا تَضِيقُ. سنَقْطَعُ هَذَا الطَّرِيقَ الطَّوِيلَ
إلى آخرِ القوسِ. فلتتوترَ خُطَاَنَا سِهَاماً. أَكُنَّا هُنَا منذُ وقتٍ قليلٍ
وعَمَّا قليلٍ سنَبْلُغُ سَهْمَ البِدَايَةِ؟ دَارَتْ بِنَا الرِّيحُ دَارَتْ، فَمَاذَا تَقُولُ؟
أَقُولُ: سَأَقْطَعُ هَذَا الطَّرِيقَ الطَّوِيلَ إِلَى آخِرِي... وَإِلَى آخِرِهِ.

IK ZAL DEZE WEG GAAN

Ik zal deze lange weg gaan, deze lange weg,
tot aan het einde toe, tot aan het einde van het
hart, zal ik deze lange, lange weg gaan...

Ik heb niets anders te verliezen dan het stof en wat
in mij is afgestorven. De rij palmen toont aan wat
afwezig is. Ik zal de rij palmen oversteken. Heeft de
wonde haar dichter nodig om de afwezigheid van
een granaatappel te tekenen? Op het dak van het
gehinnik zal ik voor de metafoor dertig vensters
maken. Jullie zullen de ene exodus verlaten en in
een andere terechtkomen.

Of de aarde voor ons eng is of niet, we zullen deze
lange weg gaan tot aan het einde van de boog.

Mogen onze schreden trillen als pijlen. Zijn we hier
nog maar pas en zullen we weldra de pijl van het
begin bereiken? De winden hebben zich met ons
gekeerd, jawel gekeerd, wat zeg je?

Ik zeg: ik zal deze lange weg ten einde gaan, tot
aan mijn eigen einde toe.

وَمَا زَالَ فِي الدُّرْبِ دُرْبٌ

وَمَا زَالَ فِي الدُّرْبِ دُرْبٌ. وَمَا زَالَ فِي الدُّرْبِ مُتَّسِعٌ لِلرَّحِيلِ
سَنَرَمِي كَثِيراً مِنَ الْوَرْدِ فِي النَّهْرِ كَيْ نَقْطَعَ النَّهْرَ. لَا أَرْمِلُهُ
تُحِبُّ الرُّجُوعَ إِلَيْنَا. لِنَذْهَبُ هُنَاكَ. هُنَاكَ شِمَالُ الصُّهَيْلِ.
أَلَمْ تَنْسَ شَيْئاً بَسِيطاً يَلِيقُ فِي بَمِيلَادِ فِكْرَتِنَا الْمُقْبِلَةِ؟
تَكَلَّمْ عَنِ الْأَمْسِ، يَا صَاحِبِي، كَيْ أَرَى صُورَتِي فِي الْهَدِيلِ
وَأَمْسِكَ طَوْقَ الْيَمَامَةِ، أَوْ أَجِدَ النَّايَ فِي تَبْنَةِ مُهْمَلَةٍ...
حَنِينِي يَبْنُ إِلَى أَيِّ شَيْءٍ؟ حَنِينِي يُصَوِّبُنِي قَاتِلاً أَوْ قَتِيلَ
وَمَا زَالَ فِي الدُّرْبِ دُرْبٌ لِنَمْشِي وَنَمْشِي. إِلَى أَيْنَ تَأْخُذُنِي الْأَسْئَلَةُ؟
أَنَا مِنْ هُنَا، وَأَنَا مِنْ هُنَاكَ. وَلَسْتُ هُنَاكَ وَلَسْتُ هُنَا
سَأَرْمِي كَثِيراً مِنَ الْوَرْدِ قَبْلَ الْوُصُولِ إِلَى وَرْدَةِ فِي الْجَلِيلِ.

OP DE WEG IS ER NOG EEN ANDERE WEG

Op de weg is er nog een weg. Op de weg is er ruimte voor de uittocht.

Om de rivier te kunnen oversteken zullen we er massa's rozen in gooien. Geen enkele weduwe wil graag naar ons terug. Laten we naar ginds gaan, ginds bevindt zich het noorden van de vreugdekreet.

Heb je niet iets eenvoudigs vergeten, iets dat voor de geboorte van onze volgende gedachte geschikt zou zijn?

Spreek over gisteren, mijn gezelschap, opdat ik mijn beeltenis in het gekir zie en van een duif de halsring kan vatten of een fluit vind in een desolate vijgenboom...

Naar wat hunkert mijn heimwee? Mijn heimwee maakt mij tot moordenaar of dode.

Op de weg bevindt zich een nog af te leggen, steeds weer af te leggen weg. Waar voeren mijn vragen me heen?

Ik ben van hier en ben van daar, maar ben noch van hier noch van daar.

Ik zal veel rozen gooien voor ik in Galilea een roos bereik.

إِذَا كَانَ لِي أَنْ أُعِيدَ الْبِدَايَةَ

إِذَا كَانَ لِي أَنْ أُعِيدَ الْبِدَايَةَ، أَخْتَارُ مَا اخْتَرْتُ: وَرَدَ السِّيَاحُ
أَسَافِرُ ثَانِيَةً فِي الدُّرُوبِ الَّتِي قَدْ تَوَدَّيْ وَقَدْ لَا تَوُدِّي إِلَى قُرْطَبَةٍ.
أَعْلَقُ ظِلِّي عَلَى صَخْرَتَيْنِ لِقَبْنِي الطُّيُورَ الشَّرِيدَةَ عَشَاً عَلَى غُصْنِ ظِلِّي
وَأَكْسِرُ ظِلِّي لِاتَّبِعَ رَائِحَةَ اللُّوزِ وَهِيَ تَطِيرُ عَلَى غَيْمَةٍ مُتْرَبَةٍ
وَأَتَعَبُ عِنْدَ السُّفُوحِ: تَعَالَوْا إِلَيَّ اسْمَعُونِي. كُلُّوا مِنْ رَغِيفِي
إِشْرَبُوا مِنْ نَبِيذِي، وَلَا تَتْرَكُونِي عَلَى شَارِعِ الْعُمَرِ وَحْدِي
كَصَفْصَافَةٍ مُتْعَبَةٍ.

أَحِبُّ الْبِلَادَ الَّتِي لَمْ يَطَافَهَا نَشِيدُ الرَّحِيلِ وَلَمْ تَمْتَلِ لَدِمٍ وَامْرَأَةٍ
أَحِبُّ النِّسَاءَ اللَّوَاتِي يُخَبِّئْنَ فِي الشَّهَوَاتِ أَنْتِحَارَ الْخِيُولِ عَلَى عَتَبَةٍ.
أَعُودُ، إِذَا كَانَ لِي أَنْ أَعُودَ، إِلَى وَرْدَتِي نَفْسِيهَا وَإِلَى خَطَوَتِي نَفْسِيهَا
وَلَكِنِّي لَا أَعُودُ إِلَى قُرْطَبَةٍ...

INDIEN IK HET ZOU KUNNEN OVERDOEN

Indien ik het zou kunnen overdoen, zou ik kiezen
wat ik gekozen heb: de rozen van de omheining.
Ik zou nogmaals de wegen nemen die naar
Córdoba leiden, of ook niet,
ik zou mijn schaduw aan twee rotsen hangen,
opdat zwerfvogels op de tak van mijn schaduw
een nest kunnen bouwen,
ik zou mijn schaduw breken om de geur van de
amandelbomen te volgen die boven een stofwolk
hangt
ik zou me aan de berghellingen afmatten: kom
naar me toe, luister naar me, eet mijn brood,
drink van mijn wijn, maar laat me niet als een
vermoeide wilg alleen in de straat van het leven.
Ik hou van de landen waar het gezang van de
uittocht nog geen sporen naliet en niet geluisterd
heeft naar het bloed noch naar een vrouw.
Ik hou van de vrouwen wier verlangens de
zelfmoord van de paarden op de drempel
verbergen.
Ik zou wederkeren, indien het mij was vergund,
naar mijn zelfde roos, naar mijn eigen schreden...
maar naar Córdoba, keerde ik niet meer terug...

عَلَى هَذِهِ الْأَرْضِ

عَلَى هَذِهِ الْأَرْضِ مَا يَسْتَحِقُّ الْحَيَاةُ: تَرَدُّدُ إِبْرِيلَ، رَائِحَةُ الْخُبْزِ
فِي الْفَجْرِ، أَرَاءُ امْرَأَةٍ فِي الرِّجَالِ، كِتَابَاتُ أَسْخِيلْيُوسَ، أَوَّلُ الْحُبِّ، عَشْبٌ
عَلَى حَجَرٍ، أُمَهَاتٌ يَقِفْنَ عَلَى خَيْطِ نَائِيٍّ، وَخَوْفُ الْغُرَاةِ مِنَ الذِّكْرِيَّاتِ.

عَلَى هَذِهِ الْأَرْضِ مَا يَسْتَحِقُّ الْحَيَاةُ: نِهَآيَةُ أَيْلُولَ، سَيِّدَةُ تَدْخُلُ
الرُّبُوعَيْنِ بِكَامِلٍ مَشْمِشَهَا، سَاعَةُ الشَّمْسِ فِي السُّجُنِ، غَيْمٌ يَقْلُدُ سِرِّيًّا مِنْ
الْكَائِنَاتِ، هُتَافَاتُ شَعْبٍ لِمَنْ يَصْنَعُونَ إِلَى حَتْفِهِمْ بِأَسْمِينِ، وَخَوْفُ الطُّغَاةِ
مِنَ الْأَغْنِيَّاتِ.

عَلَى هَذِهِ الْأَرْضِ مَا يَسْتَحِقُّ الْحَيَاةُ: عَلَى هَذِهِ الْأَرْضِ سَيِّدَةُ
الْأَرْضِ، أُمُّ الْبِدَايَاتِ أُمُّ النِّهَآيَاتِ. كَانَتْ تُسَمَّى فِلِسْطِينَ. صَارَتْ تُسَمَّى
فِلِسْطِينَ. سَيِّدَتِي: أَسْتَحِقُّ، لِأَنَّكَ سَيِّدَتِي، أَسْتَحِقُّ الْحَيَاةَ.

OP DEZE AARDE

Op deze aarde is er iets dat verdient om geleefd te worden: de ongewisheid van april, de geur van brood bij zonsopgang, de opinies over de mannen van een vrouw, de geschriften van Aeschylus, het ontkiemen van de liefde, het gras op de stenen, moeders die op een zachte fluittoon staan en de angst, die de herinneringen in de veroveraars opwekken.

Op deze aarde is er iets dat verdient om geleefd te worden: het einde van september, een dame die met al haar weelderigheid de veertig overschrijdt, het uur zon in de kerker, wolken die een groep mensen imiteren, de bijval van een volk dat hen begeleidt, die de dood lachend tegemoet gaan, en de angst van de tiran voor de gezangen.

Op deze aarde is er iets dat verdient om geleefd te worden: op deze aarde bevindt zich de heerseres van de aarde, de moeder van het begin en van het einde. Ze heette Palestina. Ze blijft zich Palestina noemen. Mijn heerseres: ik verdien dat je mijn heerseres bent, ik verdien te leven.

أَنَا مِنْ هُنَاكَ

أَنَا مِنْ هُنَاكَ. وَلِي ذِكْرَيَاتٌ. وَلِدْتُ كَمَا يُولَدُ النَّاسُ. لِي وَالِدَةٌ
وَبَيْتٌ كَثِيرُ النُّوَافِذِ. لِي إِخْوَةٌ. أَصْدِقَاءُ. وَسَجَنٌ بِنَافِذَةٍ بَارِدَةٍ.
وَلِي مَوْجَةٌ خَطَفَتْهَا النُّوَارِسُ. لِي مَشْهَدِي الْخَاصُّ. لِي عُشْبَةٌ زَائِدَةٌ
وَلِي قَمَرٌ فِي أَقَاصِي الْكَلَامِ، وَدِزْقُ الطُّيُورِ، وَزَيْتُونَةٌ خَالِدَةٌ.
مَرَرْتُ عَلَى الْأَرْضِ قَبْلَ مُرُورِ السُّيُوفِ عَلَى جَسَدٍ حَوْلَهُ إِلَى مَا نِدَّةُ.
أَنَا مِنْ هُنَاكَ. أَعِيدُ السَّمَاءَ إِلَى أُمِّهَا حِينَ تَبْكِي السَّمَاءَ عَلَى أُمِّهَا،
وَأَبْكِي لِتَعْرِفَنِي غَيْمَةً عَائِدَةً.
تَعَلَّمْتُ كُلَّ كَلَامٍ يَلِيقُ بِمَحْكَمَةِ الدَّمِ كَيْ أَكْسِرَ الْقَاعِدَةَ.
تَعَلَّمْتُ كُلَّ الْكَلَامِ، وَفَكَكْتُهُ كَيْ أُرْكَبَ مُفْرَدَةً وَاحِدَةً
هِيَ: الْوَطَنُ ...

IK BEN VAN DAAR

Ik ben van daar. En heb herinneringen. Ik ben geboren zoals mensen geboren worden. Ik heb een moeder en een huis met vele vensters. Ik heb broers, vrienden en een gevangenis met een kil venstergat.

Ik heb een golf die de meeuwen hebben ontvreemd. Ik heb mijn favoriet landschap. Ik heb een grashalm, een maan aan de uiterste rand van het woord, voedsel voor de vogels en een onsterfelijke olijfboom.

Ik ben op aarde gekomen vóór de zwaarden over een lichaam kwamen en het tot gastmaal maakten.

Ik ben van daar. Ik geef de hemel aan zijn moeder terug als hij om haar weent en ik ween opdat de wolk me bij haar terugkeer zou herkennen.

Om de regels te breken heb ik alle woorden die voor het bloedgerecht geëigend zijn geleerd.

Ik heb alles van de taal geleerd, ik heb ze uiteengenomen om een enkel woord te vormen: vaderland.

عناوين للروح خارج هذا المكان

عناوين للروح خارج هذا المكان. أحب السفر
إلى قرية لم تعلق مسانني الأخير على سروها. وأحب الشجر
على سطح بيت رانا نغذب عصفورتين؟ رانا نربي الحصى
أما كان في وسعنا أن نربي أيا منا
لثتمو على مهل في اتجاه النبات؟ أحب سقوط المطر
على سيدات المروج البعيدة. ماء يضيء. ورائحة صلبة كالحجر
أما كان في وسعنا أن نغافل أعمارنا،
وأن نتطلع أكثر نحو السماء الأخيرة قبل أقول القمر؟
عناوين للروح خارج هذا المكان. أحب الرحيل
إلى أي ربح... ولكنني لا أحب الوصول.

ONDERKOMENS VOOR DE ZIEL AAN GENE ZIJDE VAN DIT OORD

Onderkomens voor de ziel aan gene zijde van dit oord. Ik hou ervan te reizen naar een dorp dat mijn laatste avond niet in zijn cipressen heeft opgehangen. Ik hou van de bomen boven het dakterras van een huis dat gezien heeft hoe wij twee mussen hebben gekweld en hoe wij keien hebben gekweekt.

Waarom kunnen wij onze dagen niet cultiveren opdat ze langzaam naar de planten toe zouden groeien? Ik hou van de regen die op de dames van de afgelegen weilanden valt. Water dat schittert en een geur, compact als steen.

Waarom kunnen we onze ouderdom niet veronachtzamen

en langer de hemel aanschouwen, vooraleer de maan zich verhult?

Onderkomens voor de ziel aan gene zijde van dit oord. Ik hou ervan te reizen waarheen de wind mij ook voert, maar van het aankomen hou ik niet.

تَضِيقُ بِنَا الْأَرْضُ

تَضِيقُ بِنَا الْأَرْضُ. تَحْشُرُنَا فِي الْمَرِّ الْأَخِيرِ، فَتَخْلَعُ أَعْضَاءَنَا كَيْ نَمُرَّ
وَتَعْصُرُنَا الْأَرْضُ. يَا لَيْتَنَا قَمَحُهَا كَيْ نَمُوتَ وَنَحْيَا. وَيَا لَيْتَهَا أَمْنَا
لِتَرْحَمَنَا أَمْنَا. لَيْتَنَا صُورًا لِلصُّخُورِ الَّتِي سَوْفَ يَحْمِلُهَا حَلْمُنَا
مَرَايَا. رَأَيْنَا وَجُوهَ الَّذِينَ سَيَقْتُلُهُمْ فِي الدِّفَاعِ الْأَخِيرِ عَنِ الرُّوحِ آخِرُنَا
بَكَيْنًا عَلَى عِيدِ أَطْفَالِهِمْ. وَرَأَيْنَا وَجُوهَ الَّذِينَ سَيَبْرُمُونَ أَطْفَالَنَا
مِنْ نَوَافِدِ هَذَا الْفَضَاءِ الْأَخِيرِ. مَرَايَا سَيَصْقُلُهَا نَجْمُنَا.
إِلَى أَيْنَ نَذْهَبُ بَعْدَ الْحُدُودِ الْأَخِيرَةِ؟ أَيْنَ تَطِيرُ الْعَصَافِيرُ بَعْدَ السَّمَاءِ
الْأَخِيرَةِ؟ أَيْنَ تَنَامُ النَّبَاتَاتُ بَعْدَ الْهَوَاءِ الْأَخِيرِ؟ سَنَكْتُبُ أَسْمَاءَنَا بِالْبُخَارِ
الْمَلُونِ بِالْقَرْمُزِيِّ. سَنَقَطِعُ كَفَّ النُّشِيدِ لِيُكْمِلَهُ لَحْمُنَا
هُنَا سَنَمُوتُ. هُنَا فِي الْمَرِّ الْأَخِيرِ. هُنَا أَوْ هُنَا سَوْفَ يَغْرِسُ
زَيْتُونُهُ.. دَمْنَا.

DE AARDE VERENGT ZICH VOOR ONS

De aarde verenigt zich voor ons. Ze drumt ons in de laatste doorgang en wij ontdoen ons van onze ledematen om er doorheen te komen.

De aarde perst ons uit. Ach, indien we haar koren zouden zijn om te sterven en herboren te worden!

Ach, indien zij onze moeder was om zich over ons te erbarmen! Ach, indien wij afbeeldingen van

rotsen zouden zijn die onze droom als een spiegel met zich mee zou voeren! Wij hebben de

gezichten gezien van hen die de laatste van ons zal doden bij het ultieme verweer van de ziel.

Wij hebben het laatste feest van hun kinderen beweend en we hebben de gezichten

aanschouwd van hen die onze kinderen uit de vensters van deze laatste ruimte zullen werpen.

Spiegel die onze ster polijsten zal.

Waarheen zullen we gaan, na de laatste grens?

Waarheen zullen na de laatste hemel de vogels vliegen? Waar zullen na de laatste lucht de

planten slapen? Wij zullen onze namen met

wasem schrijven, gekleurd met karmozijn, we zullen de hand afhakken van het gezang, opdat ons vlees het voleindigen zou.

Hier zullen we sterven. Hier, in de laatste doorgang. Hier of ginds zal ons bloed zijn olijfbomen planten.

INHOUDSTAFEL

Ik zal deze weg gaan	5
Op de weg is er nog een andere weg	7
Indien ik het zou kunnen overdoen	9
Op deze aarde	11
Ik ben van daar	13
Onderkomens vor de ziel aan gene zijde...	15
De aarde verengt zich enger voor ons	17
We trekken naar een land	19
We reizen zoals iedereen	21
De luchthaven van Athene	23
Ik praat onophoudelijk	25
Wij hebben het recht...	27
De laatste trein is tot stilstand gekomen	29
Ze zijn ingeslapen op de helling...	31
Hij omarmt zijn moordenaar	33
De wind is onze vijand	35
Gehinnik op de helling	39
Andere barbaren zullen komen	41
Ze houden van mij als dode	45
Als de martelaren slapen gaan	49
De nacht zal duister zijn...	51
We zijn naar Aden gereisd	53
In Syrië is er een Damascus	55
De fluit heeft geweend	57
Is het in dit lied	59
Wij hebben angst om een droom	61
Hier eindigt de migratie van de vogels	65
Ik heb het laatste afscheid gezien	67

Afscheid van wat komen zal	69
Baar mij, opdat ik weten zou	71
De grafdieven	73
In de nabijheid van de muur	75
Hier bevinden wij ons in de nabijheid...	77
Voor het eerst ziet hij de zee	79
Hij speelt mijn laatste rol	81
Jouw overblijfselen voor de valk	83
Ik ben Jozef, vader	85
Het laatste avondmaal kent geen einde	87
Mijn God, waarom heb je me verlaten?	89
Ik wil méér leven	91
Kan je de maan niet uitdoven?	93
Nieuwe herfst voor de vrouw van het vuur	95
De winter van eertijds zal komen	97
De liefde leert me niet lief te hebben	99
Wij hebben verloren...	101
Ik zal deze ochtend loven	103
De hemel voor een zee	105
Ik kan van de liefde spreken	107
We houden van het leven	109
We dagtekenen onze dagen met de vlinders	111
Ik zie mij uit de verte naderkomen	115
De nacht van de uilen	123
De onvergankelijkheid van de vijgcactus	129
Tot aan mijn einde...	135
Uitleiding	138
Dankwoord	150

DANKWOORD

De vertaling van Arabische poëzie is om meerdere redenen veel gecompliceerder dan een vertaling uit meer toegankelijke talen. Zonder de actieve medewerking van mijn goede vriend Dr. Benaissa Bouhmala, tevens vertaler van mijn gedichten in het Arabisch en van de Vlaamse Arabiste Mieke Claus, zou dit boek niet tot stand gekomen zijn. Ik wens hen hierbij dan ook bijzonder hartelijk voor hun belangloze medewerking bij de vertaling te danken. Verder gaat mijn dank naar Elisabeth Gerlache, die uit het Frans de uitleiding heeft vertaald, naar de Palestijnse schilder Ismail Shammout die de cover van dit boek siert en naar de Palestijnse dichter Muhammad Hlemi Al-Rishah, die mij op het werk van de schilder attent heeft gemaakt. Evenzeer wil ik vertaler-auteur Jean Schalekamp danken die de Nederlandse versie van de gedichten heeft nagezien en mijn zoals steeds nuttige tips heeft voorgesteld.

Germain Droogenbroodt